

“พระราชพิธีบวงสรวง พระสยามเทวาธิราช” เทวดาคุ้มครองแผ่นดินไทย มีเครื่องสังเวทยะอะไรบ้าง

พระสยามเทวาธิราชประดิษฐานในพระวิมานพระสยามเทวาธิราช ภายในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง (ภาพจากหนังสือพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์กับประชาชน จัดพิมพ์โดยสำนัก ราชเลขาธิการ พ.ศ. 2525)

ผู้เขียน ปติवलดา บวรศักดิ์

เผยแพร่ วันพฤหัสบดีที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2568

ในพระราชพิธีบวงสรวง พระสยามเทวาธิราช เทวดาที่ช่วยดูแลบ้านเมืองให้พ้นภัย มีเครื่องสังเวทยะไรถวายบ้าง

“พระสยามเทวาธิราช” เป็นเทวดาคุ้มครองแผ่นดินไทย ที่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีพระราชดำริสให้สร้างขึ้น พระองค์โปรดให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ เป็นผู้ปั้นรูปสักการะเทพพระองค์นี้ เนื่องจากแผ่นดินสยามหวัดเสียอิสรภาพมาหลายครั้ง

พระสยามเทวาธิราช ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ภาพจาก : fb พิภูล
บรรณศาลา

พระสยามเทวาธิราชหล่อด้วยทองคำแท่งทั้งองค์ ทรงมงกุฎและเครื่องต้นแบบกษัตริย์ มีรูปทรงต้น ยืนถือพระ
ขรรค์ในพระหัตถ์ขวา พระหัตถ์ซ้ายจับนิ้วมียกพระหัตถ์เสมอพระอุระ งดงามได้สัดส่วน

ด้วยบ้านเมืองมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง ต่อมาจึงเกิด “พระราชพิธีบวงสรวง” หรือ “การสังเวทพระสยามเทวาธิราช” ขึ้น เพื่อคงความศักดิ์สิทธิ์ และแสดงความเคารพถึงผู้ช่วยดูแลบ้านเมืองให้ร่มเย็น ในตอนแรกมีการอัญเชิญพระสยามเทวาธิราชไปตั้งสังเวทในงานพระราชกุศลเลี้ยงตรุษจีน มีการสักการะประจำวัน แต่เน้นเครื่องสังเวทแบบเล็ก ๆ น้อย ๆ (คล้ายเครื่องเซ่น)

ต่อมารัชกาลที่ 4 ทรงให้มีพระราชพิธีสังเวทเวทดา สมโภชเครื่อง เลี้ยงโต๊ะปีใหม่ เลี้ยงพระตรุษจีน ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งถือเป็นวันปีใหม่ตามจันทรคติของไทย โดยพระราชพิธีนี้จะอัญเชิญพระสยามเทวาธิราชไปประดิษฐานที่บุษบกมุขเด็จพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พร้อมกับเชิญเทวรูปกับเจิวัดมุกที่หอแก้วพระภูมิไปตั้งด้วย มีเครื่องสังเวทต่อจีน 3 โต๊ะ

การสังเวทนี้เกิดขึ้นช่วงค่ำ มีละครหลวงเล่นสมโภช รวมถึงพระราชทานเลี้ยงพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างชาติ

อย่างไรก็ตาม ธรรมเนียมการพระราชทานเลี้ยงและสังเวทพระสยามเทวาธิราชดังกล่าวชบเซาหลง ทำให้ต่อมามีเพียงพระราชพิธีการสังเวทพระสยามเทวาธิราช ที่พระที่นั่งทรงธรรมเพียงอย่างเดียว และมีละครหลวงเล่นสมโภชเหมือนปกติ

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 การถวายเครื่องสังเวทประจำวันก็ลดลง จะถวายเพียงวันอังคารและเสาร์เท่านั้น (แต่พระราชพิธียังคงเดิม) และพระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญรูปสักการะพระสยามเทวาธิราชไปประดิษฐาน ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ จากเดิมคือพระที่นั่งทรงธรรม ดังที่เราเห็นในปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (ภาพตกแต่งเพิ่มเติมจากไฟล์ต้นฉบับของ AFP PHOTO)

พระราชพิธีดังกล่าวจัดต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ ยกเว้นช่วงปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ช่วงนั้นไม่มีพระราชพิธีบวงสรวงประจำปี มีเพียงการตั้งเครื่องสังเวทภายในวันอังคารและเสาร์เท่านั้น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระราชพิธีดังกล่าว เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะอัญเชิญพระสยามเทวาธิราช เทวรูปพระสร้อยดี พระอิศวร พระอุมา พระนารายณ์ และทรงครุฑ จากพระวิมานมาประดิษฐานที่โต๊ะสังเวทหน้าพระวิมาน และเชิญเทวรูปพระอิศวรองค์ใหญ่ เจว็ดมุกรูปพระภูมิเจ้าที่ กับเจว็ดมุกรูปเจ้ากรุงพาลี จากหอแก้วพระภูมิมาประดิษฐานที่โต๊ะร่วมสังเวทด้วย

เครื่องสังเวท ประกอบด้วย หัวหมู เป็ดไก่ เมี่ยงส้ม ทองหยิบ ฝอยทอง ส้มเขียวหวาน องุ่น มะตูมเชื่อม มะพร้าวอ่อน กล้วยหอมจันทร์ ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ผลทับทิม เทียนเงิน และเทียนทอง

พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้ทำพิธีบวงสรวงเอง แต่หากทรงมีพระราชกรณียกิจอื่น ก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอหรือพระราชวงศ์ผู้ใหญ่เสด็จมาประกอบพิธีสังเวทพระสยามเทวาธิราชแทนพระองค์

ภายในพระราชพิธีจะทรงจุดธูปเทียนถวายสักการะในหลายจุด ตั้งแต่ ธูปเทียนเพื่อสักการะพระสยามเทวาธิราช จุดธูปทางปีกที่เครื่องสังเวท จุดธูปเทียนบูชาเทวดา จุดธูปทางปีกที่เครื่องสังเวทเทวดา ขณะเดียวกันก็จะมีเพลงสาธุการบรรเลง รำถวายมือ จบด้วยละคร จากนั้นจึงเสด็จกลับ

พระราชพิธีจะเสร็จสิ้น ต้องรอให้ธูปที่จุดปักไว้ที่เครื่องสังเวทหมดดอกก่อน แล้วลาถอนเครื่องเสวย จากนั้นจึงเชิญพระสยามเทวาธิราช และเทพองค์อื่น ๆ กลับไปประดิษฐานตามเดิม เป็นอันจบพระราชพิธีบวงสรวงอย่างแท้จริง

อ้างอิง :

ประวัติพระแก้วมรกตและพระสยามเทวาธิราช. [ม.ป.ท.]: บัณฑิตวิทยาลัย, 2524. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2568. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:3191.

<https://www.facebook.com/phranakhonkhiri/posts/พระราชพิธีบวงสรวงพระสยามเทวาธิราชพระราชพิธีบวงสรวงพระสยามเทวาธิราช-เป็นพระราชพิธี/2726916494085305/>

<https://culture.bsru.ac.th/wp-content/uploads/2023/06/03-ที่ทัศน์-22-ฉ-1-ปี-66-กระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์สาธการ.pdf>

<http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/09/29/พระราชพิธีบวงสรวงพระสยาม/>

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 31 กรกฎาคม 2568

https://www.silpa-mag.com/history/article_156354